

Biežāk uzdotie jautājumi par pašvaldību darbību

Publicēts: 10.03.2020.

Cik Latvijā ir pašvaldības?

Latvijā darbojas 119 pašvaldības – 110 novadi un deviņas republikas pilsētas: Rīga, Jūrmala, Valmiera, Liepāja, Ventspils, Rēzekne, Daugavpils, Jēkabpils un Jelgava.

Kur pieejama informācija par novados esošajiem pagastiem?

Detalizēta informācija pieejama Vides aizsardzības un reģionālās attīstības [mājas lapā](#)

Kādas būs deputātu skaita izmaiņas no 2013.gada 1.jūlija? Vai tas būs atkarīgs no pašvaldību lieluma vai iedzīvotāju skaita?

1) Novada domē ievēlējamo deputātu skaitu nosaka atbilstoši iedzīvotāju skaitam, kāds attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā vēlēšanu izsludināšanas dienā ir reģistrēts iedzīvotāju reģistrā:

līdz 5000 iedzīvotāju — 9 deputāti;
no 5001 līdz 20 000 iedzīvotāju — 15 deputāti;
no 20 001 līdz 50 000 iedzīvotāju — 17 deputāti;
vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju — 19 deputāti.

2) Republikas pilsētas domē, izņemot Rīgas Domi, ievēlējamo deputātu skaitu nosaka atbilstoši iedzīvotāju skaitam, kāds attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā vēlēšanu izsludināšanas dienā ir reģistrēts iedzīvotāju reģistrā:

līdz 50 000 iedzīvotāju — 13 deputāti;
vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju — 15 deputāti.

3) Rīgas Domes sastāvā ir 60 deputāti.

Kādas ir pašvaldības autonomās funkcijas?

Saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” ir noteiktas šādas pašvaldības autonomās funkcijas:

1) organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds;

2) gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana);

3) noteikt kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi, ja likumos nav noteikts citādi;

- 4) gādāt par iedzīvotāju izglītību (iedzīvotājiem noteikto tiesību nodrošināšana pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšanā; pirmsskolas un skolas vecuma bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; organizatoriska un finansiāla palīdzība ārpuskolas mācību un audzināšanas iestādēm un izglītības atbalsta iestādēm u.c.);
- 5) rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību (organizatoriska un finansiāla palīdzība kultūras iestādēm un pasākumiem, atbalsts kultūras pieminekļu saglabāšanai u.c.);
- 6) nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu;
- 7) nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) (sociālā palīdzība maznodrošinātām ģimenēm un sociāli mazaizsargātām personām, veco ļaužu nodrošināšana ar vietām pansionātos, bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs, bezpajumtnieku nodrošināšana ar naktsmītni u.c.);
- 8) gādāt par aizgādību, aizbildnību, adopciju un bērnu personisko un mantisko tiesību un interešu aizsardzību;
- 9) sniegt palīdzību iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā;
- 10) sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu;
- 11) izsniegt atļaujas un licences komercdarbībai, ja tas paredzēts likumos;
- 12) piedalīties sabiedriskās kārtības nodrošināšanā, apkarot žūpību un netiklību;
- 13) saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību;
- 14) nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu;
- 15) veikt civilstāvokļa aktu reģistrāciju;
- 16) savākt un sniegt valsts statistikai nepieciešamās ziņas;
- 17) veikt nepieciešamos pasākumus domes vēlēšanās;
- 18) piedalīties civilās aizsardzības pasākumu nodrošināšanā;
- 19) organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus;
- 21) organizēt pedagoģisko darbinieku tālākizglītību un izglītības metodisko darbu;
- 22) veikt attiecīgajā administratīvajā teritorijā dzīvojošo bērnu uzskaiti;
- 23) īstenot bērnu tiesību aizsardzību attiecīgajā administratīvajā teritorijā.

Vai pašvaldība var deleģēt savas autonomās funkcijas?

No katras autonomās funkcijas izrietošu pārvaldes uzdevumu pašvaldība var deleģēt privātpersonai vai citai publiskai personai. Pārvaldes uzdevuma deleģēšanas kārtību, veidus un ierobežojumus nosaka [Valsts pārvaldes iekārtas likums](#).

Kā veidojas deputātu algas pašvaldībās?

Saskaņā ar šobrīd spēkā esošo normatīvo regulējumu atlīdzības noteikšana deputātiem ir katras pašvaldības autonoma kompetence.

Tomēr Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums nosaka maksimālo robežu - to, ka pašvaldības domes deputātu mēnešalga nedrīkst pārsniegt mēneša vidējās darba samaksas apmēru, kas noapaļots pilnos eiro un kam piemērots šāds koeficients:

- 1) pašvaldības domes priekšsēdētājam — līdz 3,64;
- 2) pašvaldības domes priekšsēdētāja vietniekam — līdz 3,2;
- 3) pašvaldības domes komitejas priekšsēdētājam — līdz 2,55;
- 4) pašvaldības domes deputātam — līdz 1,2.

Valsts pārvaldes institūcijas nedrīkst iejaukties pašvaldību budžetu izstrādē un izpildē, ja tas nav paredzēts likumā. Atbilstoši likuma „Par pašvaldību budžetiem” 7.pantam pašvaldības savus budžetus izstrādā, apstiprina un izpilda patstāvīgi, ievērojot „Likumu par budžetu un finanšu vadību”, likumu „Par pašvaldībām”, kā arī citus likumus un Ministru kabineta noteikumus.

Kādi pašvaldību deputātiem ir ierobežojumi savienot amatus?

Grozījumi likumā „Par pašvaldībām” paredz, ka ar 2013.gada 1.jūliju spēkā stāsies vairāki, papildus likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktajiem ierobežojumiem, amatu savienošanas ierobežojumi pašvaldību deputātiem.

Tie nosaka, ka domes deputāti nedrīkst:

- ieņemt izpilddirektora, pagasta vai pilsētas pārvaldnieka vadītāja un viņu vietnieku amatus;

- ieņemt attiecīgās pašvaldības administrācijā amatu, kura pienākumos ietilpst:

- a) domes lēmumu projektu sagatavošana;
- b) domes lēmumu tiesiskuma un lietderības pārbaude;
- c) kontrole un uzraudzība par domes pieņemto lēmumu izpildi;
- d) padomu un konsultāciju sniegšana pašvaldības amatpersonām;

- tieši vai nepastarpināti sniegt pašvaldībai pakalpojumus iepriekš minētajos jautājumos;

- ieņemt attiecīgās pašvaldības iestādes vadītāja vai viņa vietnieka amatu, izņemot izglītības, kultūras un veselības aprūpes iestādēs;

- ieņemt attiecīgās pašvaldības kapitālsabiedrības valdes locekļa amatu, izņemot veselības aprūpes iestāde.

Tāpat ir noteikts, ka komitejas priekšsēdētājs un viņa vietnieks nedrīkst būt tās pašvaldības iestādes, pašvaldības kapitālsabiedrības vai to struktūrvienības vadītājs, kuras darbu saskaņā ar pašvaldības nolikumu kontrolē attiecīgā komisija.

Kāda ir amatpersonu aizvietošanas kārtība pašvaldībās? Kas to nosaka? Piemēram, kas aizvieto pašvaldības vadītāju viņa prombūtnes laikā?

Pašvaldības domes priekšsēdētāja aizvietošana ir noteikta likumā „Par pašvaldībām” (viņa prombūtnes laikā pienākumus pilda vietnieks), kā arī pašvaldības nolikumā. Citu amatpersonu aizvietošanu nosaka pašvaldības nolikumā un iekšējos normatīvajos aktos.

Kas aizvieto novada pašvaldības izpilddirektoru viņa prombūtnes laikā?

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 67.pantu pašvaldībās, kurās iedzīvotāju skaits ir mazāks par 5000, izpilddirektora pienākumus var veikt domes priekšsēdētājs. Šajā gadījumā, ja domes priekšsēdētājs ir prombūtnē un viņu aizvieto priekšsēdētāja vietnieks, tad viņš vienlaicīgi veic arī izpilddirektora pienākumus.

Pašvaldībās, kurās ar domes lēmumu izpilddirektors ir iecelts amatā, viņa prombūtnes laikā izpilddirektora pienākumus veic izpilddirektora vietnieks vai cita administrācijas amatpersona. Par šo amatpersonu ir jāpieņem attiecīgs domes lēmums saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7.panta piektās daļas 4.punktu.

Izpilddirektora pienākumus nevar pildīt domes deputāts (priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks), izņemot likuma „Par pašvaldībām” 67.pantā noteikto gadījumu.

Kā pareizi būtu jāformulē: „Novada pašvaldības domes priekšsēdētājs” vai „Novada domes priekšsēdētājs” ?

Vārdam *priekšsēdētājs* jāpievieno pilns attiecīgā novada pašvaldības nosaukums, piemēram, *Cēsu novada pašvaldības domes priekšsēdētājs*.

Vai nepieciešams noteikt pieņemšanas laikus pašvaldības amatpersonām?

Saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 10.panta pirmās daļas 3.punktu deputāta pienākums ir ne retāk kā reizi divos mēnešos rīkot iedzīvotāju pieņemšanu. Tā ir obligāta likuma prasība, kas attiecas arī uz domes priekšsēdētāju un viņa vietnieku (-iem). Pašvaldības nolikumā jānosakadomes deputātiem, domes priekšsēdētājam un viņa vietniekam (-iem) iedzīvotāju pieņemšanas laiki un vieta. Savukārt Iesnieguma likuma 8.panta otrajā daļā noteikts, ka amatpersonām apmeklētāji jāpieņem ne retāk kā reizi mēnesī. Šie nosacījumi attiecināmi uz izpilddirektoru, viņa vietnieku (-kiem), kā arī citām pašvaldības administrācijas amatpersonām, kuras norādītas pašvaldības nolikumā un kurām noteikts iedzīvotāju pieņemšanas laiks un vieta.

Kā pašvaldība organizē deputātu pieņemšanas laikus pēc iepriekšēja pieraksta?

Deputātu pieņemšanu pēc iepriekšēja pieraksta var organizēt. Pašvaldībai jāņem vērā Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 10.panta pirmās daļas 3.punkta prasība, kurā noteikts, ka deputāta pienākums ir ne retāk kā reizi divos mēnešos rīkot iedzīvotāju pieņemšanu. Pašvaldības nolikumā jāparedz pieņemšanas kārtība, laiks un vieta, kurā deputāts pieņem iedzīvotājus.

Ja ir konstatēti acīmredzami pārkāpumi pašvaldību darbā, kur iedzīvotājiem vērsties?

Uzraudzību par to, kā pašvaldības īsteno tām noteiktās autonomās funkcijas, īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.

Savukārt pašvaldību darbības finanšu uzraudzība veic Finanšu ministrija, t.sk. arī Valsts kontrole, kas uzrauga pašvaldību rīcību ar finanšu līdzekļiem un mantu.

Kādas ir pašvaldības iespējas veicināt uzņēmējdarbību?

Pašvaldības iespējas veicināt uzņēmējdarbību var iedalīt vairākās grupās:

- pārvalde (*piemēram, uzlabot pakalpojumu pieejamību, attīstīt e-pakalpojumus, izstrādāt saistošos noteikumus ar mērķi neradīt administratīvo slogu uzņēmējiem, piemērot nodokļu un nodevu atvieglojumus, veicināt partnerību starp pašvaldību un uzņēmējiem, sekmēt pašvaldības līdzdalību investīciju piesaistē privātās ražošanas teritorijās u.c.*),

- infrastruktūra (*piemēram, pašvaldības atbalsta nodrošināšana infrastruktūras - ūdensapgāde, kanalizācija, ielas, ceļi - izveidei, identificēt, kartēt un aprakstīt industriālā zonā esošos neizmantotos zemes gabalus, veidot biznesa inkubatorus ar ražošanas telpām, izstrādāt pašvaldības teritorijas plānojumu, plānojot arī uzņēmējdarbībai būtisko teritoriju attīstību u.c.*),

- mārketinga aktivitātes un atbalstošās funkcijas (*piemēram, izstrādāt pašvaldības teritorijas mārketinga programmu, nodrošināt informatīvo atbalstu uzņēmējiem, veidot novada/reģiona zīmolu, organizēt novada uzņēmēju dienas, izveidot Uzņēmēju konsultatīvo padomi u.c.*),

- pašvaldību atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, t.sk. atbalsts cilvēkresursiem (nodarbinātībai, konkurētspējai un attīstībai) (*piemēram, piešķirt finansējumu labu biznesa ideju realizēšanai, sekmēt pašvaldības sadarbību ar bankām, veicināt jauniešu nodarbinātību, jaunatnes ieinteresēšanu uzņēmējdarbībā (stipendiju fonds), veicināt iedzīvotāju tālākizglītības un mūžizglītības iespējas u.c.*)

Pašvaldības rīcība uzņēmējdarbības veicināšanā var nebūt konkrēts pasākums uzņēmējdarbības vides attīstībā, bet ar tās palīdzību var netieši veicināt šīs jomas attīstību. Piemēram, stimulējot un atbalstot dažādu iedzīvotāju grupu izglītošanu, informēšanu un veicinot dažādu prasmju apguvi, iedzīvotāji tiek aktivizēti sociālai un ekonomiskai darbībai, kas attiecīgi netiešā veidā veicina uzņēmējdarbības vides attīstību.

Detalizēta informācija par pašvaldības iespējām veicināt uzņēmējdarbību savā teritorijā pieejama www.varam.gov.lv

Kāds ir pašvaldību gada publiskā pārskata mērķis?

Gada publiskā pārskata mērķis ir sniegt informāciju pašvaldības iedzīvotājiem, nevalstiskajām organizācijām, medijiem, studentiem, valsts pārvaldes ierēdņiem un citiem interesentiem par pašvaldības darbu un rezultātiem iepriekšējā gadā kā arī informāciju par budžeta līdzekļu izlietošanu iepriekšējā gadā.

Likums „Par pašvaldībām” nosaka to, ka gada publiskā pārskatā jāiekļauj informācija par pašvaldības budžetu (budžeta pēdējo divu gadu izpilde, kartēja gada pieņemtais budžets, t.sk. saistību un garantiju apjomi), pašvaldības nekustamā īpašuma novērtējums 2 iepriekšējos gados, pašvaldības kapitāla vērtība un plānotas izmaiņas, iepriekšējos 2 gados veiktie, kā arī kārtējā gadā plānotie pasākumi teritorijas attīstības plāna īstenošanā u.c.

Kad pašvaldībām jāiesniedz gada publiskais pārskats?

Atbilstoši Likumam par budžetu un finanšu vadību pašvaldībām gada publiskais pārskats jā sagatavo līdz pārskata gadam sekojošā gada 1.jūlijam, savukārt pašvaldības mājaslapā tas jānopublicē līdz 1.augustam.

VARAM regulāri seko līdz pašvaldību iesūtītajiem gada publiskajiem pārskatiem. Situācijās, kad pašvaldība ir nokavējusi pārskata iesniegšanas termiņu, VARAM nosūta vēstuli, atgādinot par pārskata iesniegšanu un aicinot ievērot normatīvo aktu prasības.

<https://www.varam.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-par-pasvaldibu-darbibu>